

Lär känna och hjälp
naturens mångfald

Uppgifter om och för naturens mångfald

Sammanställda av Jeanette Björk

I detta kompendium hittas uppgifter som ökar elevernas kunskap om naturens mångfald och som hjälper dem att ta hand om naturen. Uppgifterna är indelade i tre kategorier:

*Uppgifterna i kategorin **Undersök naturens mångfald** tar eleverna ut i naturen och medvetandegör dem om mångfalden i den.*

*Uppgifterna i kategorin **Värdesätt naturens mångfald** ökar deras förståelse för den betydelse som naturen och dess mångfald har.*

*Uppgifterna i **Hjälp naturens mångfald** ger dem möjligheter att själva hjälpa naturen.*

Om någon av länkarna har upphört att fungera kan de flesta uppgifter och annan information som länkats här lätt hittas med webbsökning. Många av uppgifterna kan även utföras utifrån min beskrivning av dem.

Innehåll

Undersök naturens mångfald	4
Bli skogsdetektiv – leta efter spår av djur	4
Djur i havet	5
Fågelskådning vid vatten	6
Förna	6
Mikrofonen	7
Mossor och lavar	8
Spionera på insekter	9
Träden i skogen	9
Örter, gräs och ris i skogen	10
Värdesätt naturens mångfald	11
Bi-sagan och Min bok om vilda bin	11
Bygg en biosfär	11
Du och naturen – vad gör naturen för dig?	12
Du och naturen – vad kan du göra i naturen?	13
Fånga naturens tjänster	14
Intervjua ett djur	14
Löpsedeln (eller reklamskylten)	15
Min plats	16
Hjälp naturens mångfald	17
Bygg en mesklocka	17
Bygg ett vildbihotell	18
Bygg fågelholkar	18
Skapa en naturstig	19
Skräpundersökning vid vattnet	20

Undersök naturens mångfald

Bli skogsdetektiv - leta efter spår av djur

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–3

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/bli-en-skogsdetektiv-leta-spar-av-djur/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna ut i skogen och låt dem leta efter olika sorters spår av djur. Ta gärna med er fälthandböcker eller liknande. Fundera tillsammans på vilka djur som kan finnas i skogen. Låt sedan eleverna göra en utställning om skogen och de djur som de mötte där – och tror sig kunna möta där.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas förmåga att känna igen djurspår och deras medvetenhet om vilka djur som finns i deras näromgivning.

Bildexempel på djurspår hittas bland annat på Naturhistoriska riksmuseets sidor:

- Spår av däggdjur:
<https://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/djur/daggdjur/sparefterdaggdjur.7088.html>
- Spår av fåglar
<https://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/djur/faglar/sparefterfaglar.4861.html>

En bok med mycket information om djur och de spår som de lämnar efter sig är "Djurspår" av Verner Frandsen.

Djur i havet

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/djur-i-havet/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna till en plats vid havet eller en sjö där ni kan håva efter djur. Med er behöver ni håvar, plastbaljor, pincetter/plastskedar och fälthandböcker eller liknande. Identifiera och undersök djuren ni hittar. Eleverna får även visa de djur som de har hittat för varandra och berätta vad de har lärt sig om dem.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om de olika djur som finns i vattendrag nära dem.

Natur och Miljö/Naturskolan Uttern har ett bra material om sötvattenmiljöer som ger inspiration och tips om man själv vill utforska dem:

<https://www.naturochmiljo.fi/naturskola/material-for-pedagoger/ideer/upptack-sotvattenmiljoer/>

Fågelskådning vid vatten

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/fagelskadning-vid-vatten/>

Tidsåtgång

2-3 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna till ett vattendrag där det är möjligt att fågelskåda. Med er behöver ni kikare, fågelbok och det protokoll som finns bifogat i uppgiften. Gå igenom vilka fåglar ni har sett när ni är tillbaka i klassen och ta reda på vart de flyttar över vintern. Låt eleverna välja ut en av fågelarterna som de observerade och skriva fågelns reseberättelse.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om de olika fåglar som finns i deras näromgivning.

Förna

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här: <https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/forna/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna ut i skogen. Med er behöver ni papper, pennor, en bok om smådjur, lappar, små burkar och små spadar. Låt eleverna lägga det översta

skiktet av jorden på ett papper och undersöka de djur som de hittar där. De får även välja ut ett av djuren, rita av detta och ta reda på mer fakta om det. Gör en utställning av elevernas teckningar i klassrummet.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om de olika djur som lever i förnan.

Lite information om djuren i och på marken hittas här:

<https://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/ekosystem/djurenimarken.14844.html>

Mikrofonen

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här: <https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/mikrofonen/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Dela in eleverna i grupper och låt dem ställa sig i en ring kring ett naturföremål som de ska beskriva. En "mikrofon" i form av en pinne eller liknande går runt, och varje elev ska i tur och ordning säga ett ord som de associerar med naturföremålet. Det kan vara bra att ha med sig papper och penna, eftersom ett ord endast får sägas en gång. Håll på med övningen tills ingen kommer på några fler ord. Genom denna uppgift kan eleverna öva sig i att så detaljerat som möjligt beskriva olika arter, men uppgiften kan också användas för att träna kreativiteten inför en skrivövning eller liknande.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas förmåga att beskriva olika naturföremål och arter. Den kan även användas för att träna deras förmåga att skilja olika arter från varandra.

Mossor och lavar

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/mossor-och-lavar/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna ut i skogen och leta upp ett ställe där det växer mycket mossa. Med er behöver ni ett flertal två meter långa rep (varje grupp ska få ett rep), kompass och mossböcker. Dela upp eleverna i grupper och låt varje grupp markera en cirkel på tre olika ställen med sina rep. Därefter får de undersöka hur många olika mossarter som de kan hitta och var dessa växer. Kompassen behövs för att undersöka vilken sida av ett träd som det växer flest mossa på. Gör sedan en mossutställning i klassrummet. Upprepa uppgiften med fokus på lavar.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om de mossa och lavar som växer i skogen samt var olika arter växer.

Spionera på insekter

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/spionera-pa-insekter/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna till ett ställe där det finns många insekter. Med er behöver ni papper och penna samt eventuellt lupp och insektsbok. Gå igenom vad som utmärker en insekt och dela därefter in eleverna i par. De ska välja en insekt som de ska spionera på för att få reda på så mycket som möjligt om den, och rita eller skriva ner det som insekten gör. Detta redovisas sedan inför klassen.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om de insekter som finns i deras näromgivning.

Träden i skogen

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/traden-i-skogen/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Ta med eleverna ut i skogen. Med er behöver ni tumstock och snitslar. Märk ut ett område och låt eleverna undersöka träden och buskarna som finns där. Vilka arter hittar de, och hur gamla kan de olika träden vara? Se också om ni kan hitta några insektslarver i ett dött träd.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas kunskap om de träd och buskar som växer i deras näromgivning samt var dessa växer. Den medvetandegör dem också om att insekter kan leva inne i träden.

Örter, gräs och ris i skogen

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/orter-gras-och-ris-i-skogen/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna ut i skogen. Med er behöver ni floror, något att samla växter i och snitslar. Märk ut rutor och låt eleverna gruppvis undersöka vilka växter de hittar i sina rutor. Plocka med några växter och gör en bok eller en utställning av de växter som ni har hittat.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om vilka växter som växer i deras näromgivning samt var dessa växer.

Värdesätt naturens mångfald

Bi-sagan och Min bok om vilda bin

Utarbetade av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–3

- "Bi-sagan" hittas här:
<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/bi-sagan/>
- Och "Min bok om vilda bin" hittas här:
<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/min-bok-om-vilda-bin/>

Tidsåtgång

Ca 1 respektive 3 lektioner

Beskrivning

Detta är två skilda uppgifter. Den första är en saga om vildbin med tillhörande material, i den andra uppgiften får eleverna göra sin egen bok om vilda bin. För den finns kopieringsunderlag, faktablad och ett förslag på lektionsplaner.

Kommentarer och förslag

De här uppgifterna ökar elevernas kunskap om vilda bin och deras förståelse för den betydelse som bina har för naturen.

Bygg gärna också egna vildbihotell (se nedan).

Bygg en biosfär

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/bygg-en-biosfar/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Låt eleverna bygga sina egna små ekosystem i slutna glasbehållare och följa med hur de utvecklas. För detta behöver ni glasburkar, lecakulor, jord, växter och blompinnar. Med de små ekosystemen som illustrerande exempel kan ni fundera på vad djur och växter behöver för att leva samt hur kretsloppen och ekosystemen fungerar.

Kommentarer och förslag

De här små ekosystemen ökar elevernas förståelse för hur olika komponenter i naturen påverkar och är beroende av varandra. De är även en bra utgångspunkt för diskussioner om varför naturen ska skyddas.

Du och naturen - vad gör naturen för dig?

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/du-och-naturen-vad-gor-naturen-for-dig/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Dela in klassen i mindre grupper och låt dem rita och ta reda på fakta om ett djur eller en växt som de gillar. Därefter ska de presentera sitt djur eller sin växt för de andra i gruppen. Be dem att försöka koppla djuret eller växten som presenterades till en eller flera ekosystemtjänster. Avsluta med diskussion.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet om den betydelse som djur och växter har.

Kanske något av djuren eller växterna som eleverna valt ut är utrotningshotat? Ta då reda på varför och vad som görs för att skydda det. Vad skulle hända om djuret eller växten dog ut?

Du och naturen - vad kan du göra i naturen?

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/du-och-naturen-vad-kan-du-gora-i-naturen/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Inled med att brainstorma med eleverna kring vad "natur" egentligen är. Dela sedan in dem i grupper och låt dem fundera på vad de anser att naturen är bra för och vilken betydelse den har för dem. Gå igenom ekosystemtjänsterna med de E-kort som finns bifogade i uppgiften och låt eleverna kolla om de täckte in alla ekosystemtjänster när de själva funderade på vad naturen är bra för.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet om naturens betydelse och de många olika anledningar som finns till att skydda den.

Fånga naturens tjänster

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgifterna hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/fanga-naturens-tjanster/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion per uppgift

Beskrivning

Länken leder till fyra uppgifter om ekosystemtjänsterna. Till exempel kan ni i klassen göra en egen fotoutställning om ekosystemtjänsterna eller diskutera vad eleverna anser att de behöver för att leva ett bra liv.

Kommentarer och förslag

De här uppgifterna ökar elevernas medvetenhet om naturens betydelse och de många olika anledningar som finns till att skydda den.

Intervjua ett djur

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/intervjua-ett-djur/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Inled med att presentera de utrotningshotade djur som ni ska behandla och brainstorma kring vilka frågor eleverna skulle vilja ställa dem. Både fantasifrågor och faktafrågor kan ställas. Dela sedan in eleverna i mindre

grupper och låt dem läsa på om det djur som de tilldelats samt skriva en intervju med djuret. Intervjuerna redovisas för klassen genom en film eller ett bild- eller rollspel.

Kommentarer och förslag

Denna uppgift ökar elevernas kunskap om hotade djurarter och deras förståelse för samt förmåga att leva sig in i djurens situation.

OBS! Faktabladerna för arterna som ska behandlas är skrivna ur ett svenskt perspektiv. Den vitryggiga hackspetten är inte lika starkt hotad i Finland som i Sverige, och lodjuret är inte utrotningshotat i Finland. Arter som ur ett finländskt perspektiv skulle vara mer relevanta att behandla är exempelvis saimenvikaren (kan ersätta östersjötummlaren), brunbjörnen (kan ersätta lodjuret) och silltruten (kan ersätta den vitryggiga hackspetten). Flygekorren är en annan hotad art som kan vara intressant att behandla.

Löpsedeln (eller reklamskylten)

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här: <https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/lopsedeln/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Inled med att diskutera med eleverna om varför arter dör ut och vilka följer det här får. Låt sedan eleverna göra en egen löpsedel/reklamskylt för ett utrotningshotat djur ur djurets perspektiv, instruktioner hittas i uppgiften.

Kommentarer och förslag

Denna uppgift ökar elevernas kunskap om hotade djurarter och orsakerna till att de hotas. Den ökar också deras förståelse för och förmåga att leva sig in i djurens situation.

OBS! Faktabladet för arterna som ska behandlas är skrivna ur ett svenskt perspektiv. Den vitryggiga hackspetten är inte lika starkt hotad i Finland som i Sverige, och lodjuret är inte utrotningshotat i Finland. Arter som ur ett finländskt perspektiv skulle vara mer relevanta att behandla är exempelvis saimenvikaren (kan ersätta östersjötummlaren), brunbjörnen (kan ersätta lodjuret) och silltruten (kan ersätta den vitryggiga hackspetten). Flygekorren är en annan hotad art som kan vara intressant att behandla.

Min plats

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

4–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/min-plats/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Inför den här uppgiften bekantar ni er först med de kulturella ekosystemtjänsterna och går sedan ut i ett naturområde. Där får eleverna välja en plats där de vill sitta för sig själva en stund. Dela därefter in eleverna i par och låt dem bjuda in sitt par till sin plats. Uppgiften avslutas med en gemensam diskussion om vilka ekosystemtjänster eleverna kunde identifiera på sina platser och hurdan upplevelsen att sitta ensam i naturen var.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften kan öka elevernas kontakt med naturen och deras förmåga att identifiera ekosystemtjänster.

Hjälp naturens mångfald

Bygg en mesklocka

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/bygg-en-mesklocka/>

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

En mesklocka är en fågelmatare som görs av en blomkruka. På denna sida hittas instruktioner för hur man gör en mesklocka.

Kommentarer och förslag

Denna uppgift medvetandegör eleverna om hur de själva kan hjälpa de vilda fåglarna.

Delta i BirdLife Finlands evenemang Gårdsplanskrysset när ni gjort er mesklocka och bonga fåglar som besöker den, eller som ni ser i skolans näromgivning. Information hittas här (på finska):

<https://www.birdlife.fi/tapahtumat/pihabongaus/pihabongaus-koulussa/>

Och här hittas en fågelbongningslista om ni över lag vill bonga vinterfåglar:

<https://www.naturochmiljo.fi/site/assets/files/2214/bongningslista.pdf>

Bygg ett vildbihotell

Utarbetad av Natur och Miljö

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

https://www.naturochmiljo.fi/site/assets/files/1646/vildbihotell_natur_och_miljo.pdf

Tidsåtgång

Ca 1 lektion

Beskrivning

Här hittas instruktioner för hur man bygger ett eget vildbihotell.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften medvetandegör eleverna om hur de själva kan hjälpa de hotade bina. Gör gärna denna uppgift i samband med att ni behandlar bin, varför de är hotade och varför de behöver skyddas (se exempelvis uppgifterna ”Bi-sagan” och ”Min bok om vilda bin” ovan).

Ni kan också göra en fröbomb till bina, instruktioner hittas här:

https://www.naturochmiljo.fi/site/assets/files/1646/forbomb_natur_och_miljo.pdf

Bygg fågelholkar

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/bygg-fagelholkar/>

Tidsåtgång

Flera lektioner

Beskrivning

Via denna sida hittas ritningar för olika fågelholkar och information om vad man bör tänka på när man bygger och sätter upp fågelholkar.

Kommentarer och förslag

Denna uppgift medvetandegör eleverna om hur de själva kan hjälpa de vilda fåglarna.

Ta tillsammans med eleverna reda på vilka fågelarter som bygger bo i holkar. Fundera också på varför holkar behövs (på grund av brist på naturliga håligheter och andra lämpliga ställen att bygga bo på) och hur man ska och inte ska bete sig under fåglarnas häckningssäsong. Information om holkhäckande fåglar, och om holkbyggande, hittas bland annat här:

https://tiedostot.birdlife.fi/julkaisut/holkar-f%C3%A5glar_2019.pdf

Skapa en naturstig

Utarbetad av Naturskyddsföreningen

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/skapa-en-naturstig/>

Tidsåtgång

Flera lektioner

Beskrivning

Ta med eleverna ut i närområdet och undersök vilken sorts natur och vilka djur och kulturmärken ni kan hitta där. Välj ut ett område där ni har tillåtelse att skapa en egen naturstig och låt eleverna göra egna uppdragslappar att hänga upp längsmed stigen.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften ökar elevernas medvetenhet och kunskap om sin närmiljö. Om ni utöver uppdragslappar också gör exempelvis infokort om arter som finns långsmed naturstigen kan eleverna även öka andras kunskap om närmiljön.

Om området är tillräckligt stort och om tillstånd ges kan de fågelholkar eller vildbihotell som eleverna gjort placeras ut en bit från naturstigen. Eleverna kan också bygga egna fågelbad som kan placeras ut här:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/slack-torsten/>

Skräpundersökning vid vattnet

Utarbetad av Världsnaturfonden WWF

Passar för årskurs

1–6

Uppgiften hittas här:

<https://www.wwf.se/utbildning/uppgiftsbanken/skrapundersokning-vid-vattnet/>

Tidsåtgång

Ca 2 lektioner

Beskrivning

Gå till en strand och samla ihop allt skräp ni kan hitta där, undersök och diskutera det ni har hittat samt sortera det rätt.

Kommentarer och förslag

Den här uppgiften medvetandegör eleverna om hur de själva kan hjälpa naturen.

Diskutera gärna med eleverna vilka följder skräpet i havet har för livet där. En webbsida med mycket information om skräpet i haven, hur det påverkar livet där och hur problemet ska lösas är Håll Sverige Rent:

<https://hsr.se/skrap-i-havet>

Information om skräpsituationen i Östersjön hittas till exempel på Östersjön.fi:

<https://www.ostersjon.fi/sv-FI>